



Designing the model of identity status based on the parent - child relationship, locus of control, and perfectionism

Elham Zarenezhad Ashkezari, Fariborz Bagheri✉, Javad Khalatbari

Abstract

Background and Aim: The period of adolescence and youth, which is associated with rapid physical, emotional, cognitive and behavioral changes, is extremely important in the life span. The aim of the current research was to design an identity status model based on the parent-child (mother-child) relationship, locus of control and perfectionism. **Methods:** The current research method was correlation and structural equation modeling. The statistical population consisted of students aged 18 to 35 studying in various fields of medicine, technical engineering, and basic sciences in universities affiliated to the Ministry of Science, Research, and Technology located in Tehran. A sample consisting of 365 male and female students was selected from this population using a multi-stage random sampling method. The research data were collected using the extended questionnaire of the objective assessment of the identity base of Bennion and Adams (1998), the parent-child relationship model questionnaire, the internal-external control scale of Rutter (1966), and the perfectionism questionnaire of Hill et al. (2004). The data obtained from the questionnaires were analyzed using the structural equation modeling technique in Lisrel software. **Results:** The results showed that the control-orbit dimension only explains non-adaptive perfectionism ($\beta=0.15$, $P<0.001$) and its effect on other endogenous variables of the model is not significant. On the contrary, the free-orbit dimension on locus of control ($\beta=0.32$, $P<0.001$), unsuccessful identity ($\beta=0.21$, $P<0.001$), and maladaptive perfectionism ($\beta=0.34$, $P<0.001$) was direct and significant and inverse on other endogenous variables. The results also showed that the locus of control had an inverse and significant effect on adaptive perfectionism ($\beta=-0.71$, $P<0.001$), and a direct and significant effect on maladaptive perfectionism ($\beta=0.28$, $P<0.001$). In addition, according to the results, the effect of non-adaptive perfectionism on unsuccessful identity was direct and significant ($\beta=0.26$, $P<0.001$), and the effect of adaptive perfectionism on successful identity was indirect and significant ($\beta=-0.52$, $P<0.001$). **Conclusion:** It can be concluded that the model of identity status, based on parent-child relationship (mother-child), locus of control and perfectionism, was suitable.

Received: 20.10.2020

Revision: 30.11.2020

Acceptance: 15.12.2020

Keywords:

identity status, parent-child relationship, locus of control, perfectionism

How to cite this article:

Zarenezhad Ashkezari, E., Bagheri, F., & Khalatbari, J. The Effectiveness of Designing the model of identity status based on the parent - child relationship, locus of control, and perfectionism. *Bi-Quarterly Journal of studies and psychological in adolescents and youth*, 2021, 1(1): 201-215

Article type

Original research

1. Elham Zarenezhad Ashkezari, PhD student, Department of Psychology, Science and Research Branch, Islamic Azad University of Tehran, Iran, **2. Fariborz Bagheri**, Associate Professor, Department of Psychology, Science and Research Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran, **3. Javad Khalatbari**, Associate Professor, Department of Psychology, Tonekabon Branch, Islamic Azad University, Tonekabon, Iran

✉ Correspondence related to this article should be addressed to **Fariborz Bagheri**, Associate Professor, Department of Psychology, Science and Research Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran

Email: F.Bagheri@sbiau.ac.ir

طراحی مدل وضعیت هویت، مبتنی بر رابطه والد-فرزند، مکان کنترل و کمال‌گرایی

الهام زارع‌نژاد اشکذری، فریبرز باقری✉، جواد خلعتبری

	دریافت مقاله:	۱۳۹۹/۰۷/۲۹	چکیده
	اصلاح مقاله:	۱۳۹۹/۰۹/۱۰	<p>زمینه و هدف: دوره نوجوانی و جوانی که با تغییرات سریع جسمی، عاطفی، شناختی و رفتاری همراه است، در گستره زندگی از اهمیت فوق‌العاده‌ای برخوردار است. هدف پژوهش حاضر، طراحی مدل وضعیت هویت، مبتنی بر رابطه والد-فرزند (مادر-فرزند)، مکان کنترل و کمال‌گرایی بود. روش پژوهش: روش پژوهش حاضر از نوع همبستگی و مدل‌یابی معادلات ساختاری بود. جامعه آماری را دانشجویان ۱۸ تا ۳۵ ساله در حال تحصیل در مقاطع مختلف رشته‌های پزشکی، فنی‌مهندسی، و علوم پایه در دانشگاه‌های وابسته به وزارت علوم، تحقیقات، و فناوری واقع در شهر تهران تشکیل می‌دادند. از این جامعه، با استفاده از روش نمونه‌گیری تصادفی چندمرحله‌ای، یک نمونه متشکل از ۳۶۵ دانشجوی دختر و پسر انتخاب گردید. داده‌های تحقیق با استفاده از پرسشنامه گسترش یافته‌ی سنجش عینی پایگاه هویت من بنیون و آدامز (۱۹۹۸)، پرسشنامه الگوی رابطه والد-فرزند، مقیاس کنترل درونی-بیرونی راتر (۱۹۶۶)، و پرسشنامه کمال‌گرایی هیل و دیگران (۲۰۰۴) جمع‌آوری گردید. داده‌های بدست آمده از پرسشنامه‌ها با استفاده از تکنیک مدل‌سازی معادلات ساختاری در نرم‌افزار لیزرل تجزیه و تحلیل شد. یافته‌ها: نتایج نشان داد که بعد کنترل‌مداری تنها کمال‌گرایی غیرانطباقی را توضیح می‌دهد ($\beta=0/15, P<0/001$) و تاثیر آن بر سایر متغیرهای درون‌زای مدل معنادار نمی‌باشد. در مقابل، بعد آزادمداری بر مکان کنترل ($\beta=0/32, P<0/001$)، هویت ناموفق ($\beta=0/21, P<0/001$)، و کمال‌گرایی غیرانطباقی ($\beta=0/34, P<0/001$) مستقیم و معنادار و روی سایر متغیرهای درون‌زا معکوس بود. نتایج همچنین نشان داد که مکان کنترل روی کمال‌گرایی انطباقی تاثیر معکوس و معنادار ($\beta=-0/21, P<0/001$)، و روی کمال‌گرایی غیرانطباقی تاثیر مستقیم و معنا داشت ($\beta=0/28, P<0/001$). به‌علاوه، طبق نتایج، تاثیر کمال‌گرایی غیرانطباقی روی هویت ناموفق مستقیم و معنادار ($\beta=0/26, P<0/001$)، و تاثیر کمال‌گرایی انطباقی روی هویت موفق غیرمستقیم و معنادار بود ($\beta=-0/52, P<0/001$). نتیجه‌گیری: می‌توان نتیجه گرفت مدل وضعیت هویت، مبتنی بر رابطه والد-فرزند (مادر-فرزند)، مکان کنترل و کمال‌گرایی از برازش برخوردار بود.</p>
	واژه‌های کلیدی:	۱۳۹۹/۰۹/۲۵	
	وضعیت هویت، رابطه والد-فرزند، مکان کنترل، کمال‌گرایی		
	نحوه ارجاع دهی به مقاله:		
	<p>زارع‌نژاد اشکذری، ا.، باقری، ف.، و خلعتبری، ج. (۱۳۹۹). طراحی مدل وضعیت هویت، مبتنی بر رابطه والد-فرزند، مکان کنترل و کمال‌گرایی. دو فصلنامه مطالعات روان‌شناختی نوجوان و جوان، ۱(۱): ۲۰۱-۲۱۵.</p>		
	نوع مقاله:		
	پژوهشی اصیل		
<p>۱. الهام زارع‌نژاد اشکذری، دانشجوی دکتری گروه روانشناسی، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران، ۲. فریبرز باقری، دانشیار گروه روانشناسی، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران، ۳. جواد خلعتبری، دانشیار گروه روانشناسی، واحد تنکابن، دانشگاه آزاد اسلامی، تنکابن، ایران</p>			
<p>✉ مکاتبات مربوط به این مقاله باید خطاب به فریبرز مرادی، دانشیار گروه روانشناسی، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران می‌باشد.</p>			
<p>پست الکترونیکی: F.Bagheri@srbiau.ac.ir</p>			

مقدمه

دوره نوجوانی و جوانی که با تغییرات سریع جسمی، عاطفی، شناختی و رفتاری همراه است، در گستره زندگی از اهمیت فوق‌العاده‌ای برخوردار است زیرا زیربنای آنچه که نوجوان در آینده می‌سازد و همچنین تمام دستاوردهای گذشته او در این دوره به محک تجربه گذاشته می‌شود و لذا چنانچه در این راه مشکلات غیر قابل حلی وجود داشته باشد، ممکن است فرایند هویت یابی دچار انحراف شود. بسیاری از بزه‌کاری‌ها، رفتارهای انحرافی (نابهنجار) و مشکلات تحصیلی ریشه در هویت آشفته و سردرگم دارد، زیرا تا زمانی که نوجوان نداند کیست، نمی‌داند به کجا می‌خواهد برود (هودبرگ، لیندگرن، جوهانسون، استراند و پیترسون، ۲۰۲۱).

هویت شخصی اشاره دارد به همان خود بودن و تداوم ادراکات از آنچه که شخص در قلمروها و ابعاد مختلف زندگی هست. قلمروهای برجسته و مهم هویت طی نوجوانی تحصیلی و شغلی است، و نیز رابطه‌ای که مربوط می‌شود به نوع رابطه دوستانه و صمیمانه‌ای که فرد می‌خواهد داشته باشد. هویت شخصی همچنین با هویت اجتماعی (جنبه‌هایی از مفهوم خود افراد که برگرفته از گروه‌های اجتماعی که به آن تعلق دارند) قویا در هم آمیخته است (برانیه، دیمور، اسپیتزر، بچت، ۲۰۲۱). بطور کلی، مدل‌های هویت چرخه دوگانه روی توسعه فرآیندهای هویت پویای اکتشاف و تعهد که در امتداد دو چرخه بهم مرتبط عمل می‌کنند تمرکز دارند (برانیه و همکاران، ۲۰۲۱).

رشد و تکامل من (فردیت)، طبق نظر لووینگر و بلیسی (۱۹۷۶)، یک سازه برگرفته از تجربه است که به بهترین نحو می‌تواند بعنوان یک منبع ذهنی رجوع برای تفسیر و معنابخشی به تجربیات زندگی شخص که بنحوی قابل پیش‌بینی در طول زمان تغییر می‌کند تعریف شود. لووینگر و بلیسی (۱۹۷۶) هویت فردی را بصورت یک موجودیت جامع، یک ساختار یکپارچه در نظر می‌گیرند که شالوده سازماندهی شخصیت را تشکیل می‌دهد. برای اریکسون (۱۹۶۸)، شکل‌گیری هویت نتیجه کار فردیت است. یک

تجربه خود-سازگاری از طریق فرایند شناسایی گزینشی، آزمون واقعیت، و توسعه خود-بازنمایی‌هایی حاصل می‌شود که در یک شکل بندی ساختاری منسجم سازمان یافته باشد. مفهوم توسعه فردیت لووینگر به سازه توسعه هویت من (فردیت) اریکسون نزدیک است (موستی، گومارسی، گوئوز، پترالیا، بارون و همکاران، ۲۰۲۱). سایر پژوهشگران نیز ارتباط مفهومی بین مدل لووینگر و نظریه اریکسون را مورد تاکید قرار داده‌اند. در هر حال، این اریکسون بود که برای اولین بار موضوع هویت را به صورت جامع در سال ۱۹۵۰ مطرح نمود. یکی از مهم‌ترین مراحل رشد و تکامل انسان در مرحله نوجوانی، شکل‌گیری هویت است (سوگیمورا، ۲۰۲۰). اریکسون احساس داشتن هویت را سازمان دهی پویا و خودساخته از سابق‌ها، توانایی‌ها، باورها و تاریخ شخصی به صورت یک «خود» منسجم و مستقل که هدایت‌کننده مسیر در حال رشد زندگی فرد است تعریف می‌کند (پریوست، توارس، سیلوا و مگالهاس، ۲۰۲۰). جیمز مارسیا با استفاده از مدل نظری اریکسون در مورد شکل‌گیری هویت، چهار حالت هویت موفق، دیررس، هویت زودرس و هویت آشفته را پیشنهاد کرد (جوگرت، لسزنسکی و پینک، ۲۰۲۰).

روابط بین والدین و فرزندان از جمله روابط بسیار نزدیکی است که افراد در سراسر زندگی خود تجربه می‌کنند. رابطه والد-فرزند مهم است چون این رابطه نقشی محوری در زندگی هر دو طرف دارد و یکی از مهمترین محیط‌ها را برای رشد فرزند بعنوان فرد و عضو انجام وظیفه‌کننده فرهنگ اش فراهم می‌آورد (پری و اسنودر، ۲۰۱۷). نوشته‌های اخیر در زمینه روابط والد-فرزند (نیو، یائو، وو، تیان، زو و همکاران، ۲۰۲۰) روی نیاز به تفکیک بین فرزندپروری و روابط والد-فرزند تاکید داشته است. زمانیکه فرزندپروری مد نظر است، توجه به مسائلی چون روش‌ها و سبک‌های فرزندپروری معطوف است (یوو، ۲۰۲۰). مثلاً در رابطه با سبک‌ها، الگوهای مختلف فرزندپروری نظیر مقتدرانه، مستبدانه، و آزاد-مدار مطرح می‌شود (گورویچ، سالم، نلسون و کومر، ۲۰۲۰). فرزندپروری طبقه‌بندی شده یا استفاده از این الگوها می‌تواند همچنین بر حسب رابطه‌ای

خانواده را غیر قابل انکار می‌دانند و خانواده را مهم‌ترین نهاد در شکل‌گیری هویت فرزندان تلقی می‌کنند (تانگ و همکاران، ۲۰۲۱). در همین راستا آدامز (۱۹۸۵) به این نتیجه دست یافت که والدین می‌توانند رشد مثبت هویت را تسهیل کرده یا به تأخیر اندازند. همان‌گونه که تحقیقات نشان داده، نقش خانواده و به تبع آن، عملکرد خانواده در میزان هویت‌یابی نوجوان نقش بسیار مهم دارد. والدین با دادن آگاهی و بینش به نوجوانان می‌توانند آینده آنان را در اجتماع بیمه کنند و فقدان والدین و البته عملکرد نامطلوب شان به هر دلیل می‌تواند نوجوان را دچار سردرگمی و بحران کند. آدامز (۱۹۹۸) نشان داد والدین نوجوانانی که هویتی موفق دارند استقلال نوجوانانشان را تشویق و کنترل متعادلی در مورد آن‌ها اعمال می‌کنند. اما والدین نوجوانان با هویت سردرگم و دنباله‌رو از شیوه‌های فرزندپروری غیر ثابت و یا کنترل بیش از حد استفاده می‌کنند. همچنین تعاملات والد-فرزند ابعاد رشدی مختلفی را در فرزند تحت تأثیر قرار می‌دهد که یکی از این عوامل و متغیرها مکان کنترل است.

به عقیده راتر (۱۹۷۱، ۱۹۶۶)، مکان یا منبع کنترل نوعی انتظار در مورد میزان کنترلی است که افراد احساس می‌کنند روی آنچه که در یک وضعیت معین رخ می‌دهد دارند. افراد بر حسب میزانی که کنترل را ادراک می‌کنند تفاوت دارند. مکان کنترل به میزان مسئولیت‌پذیری فرد در مورد خود اشاره دارد. مکان یا منبع کنترل می‌تواند درونی یا بیرونی باشد. بطور کلی، یک فرد با منبع کنترل درونی بالاتر کنترل شخصی بیشتری بر خود و محیط خود اعمال می‌کند. در مقابل، یک فرد با منبع کنترل بیرونی بالاتر کنترل کمتری بر خود و محیط خود دارد و کنترل اوضاع را بیشتر به بخت و سرنوشت، شرایط، و سایر افراد نسبت می‌دهد (لی، سو و لی، ۲۰۲۱). شواهد حاکی از آن هستند که منبع کنترل در کودکی شکل می‌گیرد و مستقیماً با رفتار والدین مرتبط است. مشاهده شده است والدین کودکانی که از منبع کنترل درونی برخوردارند، بسیار حمایت‌کننده بوده و آنها را برای موفقیت تحسین می‌کنند، و در روش انضباطی خود با ثبات هستند. هنگامی که این کودکان بزرگ می‌شوند، این والدین با ترغیب کردن استقلال به تقویت جهت‌گیری درونی ادامه می‌دهند.

که والد با فرزند دارد توضیح داده شود. بعنوان مثال، یک والد با سبک مستبدانه احتمالاً رابطه‌اش با فرزند با سختگیری و کنترل شدید همراه است. اما، فرزند می‌تواند به آن با اطاعت یا مقاومت پاسخ دهد. بنابراین، با در نظر گرفتن موضع فرزند، رابطه کلی می‌تواند از سختگیرانه و اطاعت یا سختگیرانه به اضافه مقاومت و تعارض باشد. نکته این است که فرزندپروری فقط طرف والدین را در معادله در نظر می‌گیرد، و اگر رابطه قرار است موضوع بررسی باشد، در اینصورت هم والد و هم فرزند باید در نظر گرفته شوند. ادبیات تجربی (از جمله تانگ، زیونگ، چوانگ، زیانگ، ۲۰۲۱) و نظری (از جمله بات، پام و برولی، ۲۰۲۱) قابل ملاحظه‌ای اکنون در باره تفاوت‌ها بین روابط مادر-فرزند و پدر-فرزند موجود می‌باشد. درجه تفاوت این روابط با یکدیگر مورد بحث و اختلاف است، و لازم است شباهت‌ها به اندازه تفاوت‌های آنها مورد شناسایی قرار گیرد. بعنوان مثال شررل و همکاران، (۲۰۲۱) ۱۱۶ مطالعه در مورد روابط والد-فرزند را که شامل هر دو جنسیت والدین و فرزندان بود و در چهار نشریه عمده رشد طی یک دوره چهار ساله انتشار یافته بود مورد بررسی قرار دادند. یافته‌های آنها نشان می‌داد فقط ۱۶ مطالعه تفاوت‌های قابل ملاحظه‌ای را بین روابط مادر-فرزند و پدر-فرزند گزارش کرده بودند، و این تفاوت‌ها معمولاً برای معیارهایی یافته می‌شد که به موضوع نزدیکی/انسجام و عاطفه می‌پرداختند (شررل، اسویسا، لואوی، اسویسا، ۲۰۲۱). بعلاوه، تفاوت‌ها از لحاظ (الف) تعاملات بیشتر با پدران تا با مادران و (ب) تعاملات با مادران بیشتر در رابطه با مراقبت و تعاملات با پدران بیشتر در رابطه با بازی و تفریح (بخصوص با پسران) مورد توجه قرار گرفتند (نیو و همکاران، ۲۰۲۰). همچنین این احتمال وجود دارد که روابط بر حسب جنسیت فرزندان و والدین متمایز باشد. این دلالت بر این دارد که چهار دوگانه مادر-پسر، مادر-دختر، پدر-پسر، و پدر-دختر می‌توانند تا حدودی متمایز باشند. علیرغم ادعاها در باره تمایز این چهار رابطه، شواهد محدودی برای تایید این فرضیات وجود دارد (وانگ، لین، ریچاردز، یانگ، لیانگ و همکاران، ۲۰۲۱).

از میان عوامل اجتماعی، برجسته‌ترین تاثیر را والدین و نظام خانواده بر هویت فرد و چگونگی شکل‌گیری آن ایفا می‌کند. چنانکه اکثر صاحب نظران تأثیرپذیری فرد از

متعهد در مکان کنترل درونی نمره بالاتری کسب می‌کنند یا نه، وضعیت‌های هویت را ترکیب نمودند (سونی، بهالا و کائور، ۲۰۲۰) و عقیده دارند که اگرچه افراد با هویت زودرس ارزش‌های خود را توسعه می‌دهند، خود عمل تعهد یک فرایند درونی سازی را برای فرد ایجاد می‌کند.

کمال‌گرایی بطور سنتی بعنوان یک گرایش به تعیین استانداردهای بالای عملکرد و تلاش برای بی‌نقص بودن تعریف می‌شود (سند، بوئو، شافران، استورمارک و هیسینگ، ۲۰۲۱). این پدیده عموماً بعنوان یک گرایش شخصیتی توسعه‌یافته در کودکی و استحکام یافته در نوجوانی بصورت بخشی از شکل‌گیری کلی‌تر هویت دانسته می‌شود (نگرو-سابتریکا، پاپ، دامیان و استور، ۲۰۲۱). کمال‌گرایی می‌تواند یک پدیده درون-فردی و بین-فردی باشد که در آن استانداردهای وضع شده از سوی خانواده و محیط فرهنگی کلی‌تر فرض می‌شود نقش مهمی طی جریان رشد ایفا نماید (کارن و هیل، ۲۰۱۹). بسیاری از محققان بر نقش خانواده و محیط اجتماعی در ایجاد و رشد کمال‌گرایی در فرزندان اتفاق نظر دارند و اعتقاد دارند که کمال‌گرایی ریشه در تجربه‌های دوران کودکی به خصوص رابطه والدین کودک دارد (گو، هوو و وانگ، ۲۰۲۲). این محققان کمال‌گرایی را یک سبک بین-فردی شخصیت می‌دانند که در واکنش به تعامل با مراقبین به وجود می‌آید. بر اساس نتایج برخی مطالعات در حیطه روانشناسی، تمایلات کمال‌گرایانه می‌تواند یکی از پیامدهای محیط دوران کودکی فرد باشد؛ محیطی که یکی از مؤلفه‌های مهم آن رابطه والد-فرزند می‌باشد. کمال‌گرایی یک سازه شخصیتی است و با ویژگی‌هایی همچون تلاش برای کامل و بی‌نقص بودن و تعیین معیارهای بسیار افراطی در عملکرد همراه با گرایش به ارزیابی انتقادی رفتار مشخص می‌شود (واکا، بالسیا و لومباردو، ۲۰۲۱). بر اساس نظر هیویت و فلت (۱۹۹۰)، که معتقدند کمال‌گرایان اغلب انتظارات غیر واقع‌بینانه از دیگران دارند و آنان را به شیوه انتقادی ارزیابی می‌کنند، چرایی فرافکنی آرزوها و استانداردهای شخصی والدین به فرزندان در غالب شیوه فرزندپروری کنترل‌گرایانه توجیه می‌شود. در امتداد خط

افرادى که جهت‌گیری درونی دارند احتمالاً بیشتر از کسانی که جهت‌گیری بیرونی دارند به خیال‌پردازی درباره موفقیت و کمتر از آن‌ها به خیال‌پردازی درباره شکست می‌پردازند (ازدومیر و بکتاس، ۲۰۲۱).

تحقیقات در مورد رابطه احتمالی مکان کنترل و هویت بدنبال یافته‌های تجربی که نشان می‌داد نوجوانان به موازات بلوغ سنی در منبع کنترل خویش درونی‌تر می‌شوند رو به افزایش نهاد (توران، ۲۰۲۱). چندین پژوهشگر همچنین مشاهده نمودند که موقعیت مکان کنترل بیرونی در مسیر رشد نوجوانی زوال می‌یابد. دو تا از عمومی‌ترین یافته‌ها عبارتند از اینکه هویت دست‌یافته (موفق) نمره بالایی در مقیاس مکان کنترل درونی (و نمره پایینی در مقیاس مکان کنترل بیرونی) کسب می‌کند و اینکه هویت پراکنده (آشفته) نمره پایینی در مقیاس مکان کنترل درونی (و نمره بالایی در مقیاس مکان کنترل بیرونی) کسب می‌کند (موریرا، واز، استوانویک، آتیلولا، دودیک و همکاران، ۲۰۲۰). اما یافته‌ها برای هویت دیررس و زودرس در مقیاس‌های مکان کنترل درونی و بیرونی آمیخته و غیر همراستا بوده است. برخی مطالعات نشان داده‌اند که وضعیت هویت دیررس دارای یک مکان کنترل درونی بالاتر از وضعیت‌های هویت زودرس و پراکنده است. مک کانر در توضیح این یافته استدلال می‌کند که افراد دارای هویت دیررس در حال شکل‌دهی و درونی‌سازی ارزش‌هایی هستند که بنوبه خود منجر به نمره مکان کنترل بالاتر می‌شود. سایر مطالعات نشان داده‌اند که افراد با هویت دیررس دارای منبع کنترل بیرونی بیشتری هستند (فیلیپاک و لوبیانکا، ۲۰۲۱). بعلاوه، مطالعات دیگر نشان داده‌اند که افراد با هویت دیررس در مقیاس‌های مکان کنترل درونی و بیرونی نمرات بالا کسب می‌کنند، یا یک همبستگی منفی با معیارهای سنجش مکان کنترل درونی و بیرونی نشان می‌دهند. برای افراد با هویت زودرس، برخی مطالعات حاکی از وجود یک ارتباط با مکان کنترل بیرونی بود (کوستانتینی، کونگ، اسمیز، لوکوک، لاولور، ۲۰۲۱)، اما مطالعات دیگر چنین ارتباطی را نشان نداده‌اند. بررسی‌های بیشتر، برای یافتن اینکه آیا وضعیت‌های هویت

نوجوانی را پشت سر گذاشته‌اند و در یک مرحله حساس شکل دهی قطعی به هویت خویش در قلمروهای تحصیلی و شغلی، و نیز رابطه‌ای قرار دارند، می‌پردازد. با توجه به مرور ادبیات، تاکنون تحقیقی جهت طراحی یک مدل وضعیت هویت که در آن تاثیر کلی و جزئی سه عامل رابطه والد-فرزند، مکان کنترل، و کمال‌گرایی روی هویت فردی برای چنین گروه سنی از جوانان دانشجو در تحلیل و بررسی شود انجام نگرفته است. پژوهش حاضر با تخمین و تبیین بخشی از واریانس در وضعیت هویت بر مبنای رابطه والد-فرزند (با تاکید بر روابط مادر-فرزند)، مکان کنترل و کمال‌گرایی و در نتیجه، توسعه و طراحی یک مدل وضعیت هویت مبتنی بر آن سازه‌ها برای دانشجویان ایرانی و ارائه شواهد جدید تجربی به توسعه و غنای بیشتر ادبیات موجود در حوزه روانشناسی رشد و تربیت کمک می‌کند.

روش پژوهش

این مطالعه از نوع تحقیق کاربردی است که بر مبنای یک طرح تحقیق غیر آزمایشی، به بررسی روابط همبستگی بین متغیرهای تحقیق با استفاده از تکنیک مدلسازی معادلات ساختاری می‌پردازد. این پروژه در سال ۱۴۰۱ در فاصله ماه‌های فروردین تا خرداد انجام گرفته است. جامعه آماری شامل کلیه دانشجویان ۳۵-۱۸ ساله مشغول به تحصیل در کلیه دوره‌های تحصیلی رشته‌های شاخه پزشکی، فنی مهندسی، و علوم پایه در دانشگاه‌های وابسته به وزارت علوم و تحقیقات و فن‌آوری در شهر تهران بود. از میان این جامعه آماری، با استفاده از نمونه‌گیری تصادفی چند مرحله‌ای، ۳۶۵ نفر بعنوان نمونه انتخاب شدند. در پژوهش حاضر، برای گردآوری داده‌های مورد نیاز، از چهار پرسشنامه بشرح زیر استفاده شده است.

ابزار پژوهش

۱. پرسشنامه الگوی روابط والد و فرزند: این پرسشنامه بر سه الگوی اصلی در روابط حاکم بین والدین و فرزندان است: الگوی روابط امنیت مدار، تعادلی، و الگوی آزاد مدار (باقری و غفاری، ۱۳۹۲). ثانیاً هر یک از این سه تیپ اصلی، یک وضعیت خاص مشتمل بر چهار ویژگی در چهار بُعد را تشکیل می‌دهند. این چهار بُعد عبارتند از: رشد ارزش‌ها و باورها (هدایت)؛ کسب تجربه (حمایت)؛ مهر و حرمت (مرز

سبب شناسی سبک‌های فرزندپروری، یکی از بهترین گزینه‌ها، بررسی رابطه کمال‌گرایی در چارچوب روابط والدین-فرزندان است. بسیاری از پژوهشگران کمال‌گرایی را پیامد تعامل کودکان با والدینشان می‌دانند (دونتی، گاسپاری، پلکسیدا و پسیچونتاکی، ۲۰۲۱). بیشتر کودکان کمال‌گرا در خانواده‌هایی، پرورش می‌یابند که عملکرد کمتر از کامل را با انتقاد آشکار یا ضمنی پاسخ می‌دهند. در نتیجه، فرزندان این خانواده‌های متوقع ممکن است در ضمن شیوه‌های انتقادی ارزیابی از عملکرد خود را یاد بگیرند.

کمال‌گرایی یک عامل ریسک برای اشکال مختلف آسیب‌شناسی روانی است (لیمبورگ، واتسون، هاگر و ایگان، ۲۰۱۷). برای مثال، کمال‌گرایی افزایش‌های طولی در افسردگی را، حتی پس از کنترل برای همبسته‌هایی نظیر روان‌رنجوری، پیش‌بینی می‌کند (اسمیت، ویدویک، شری، استوارت و ساکلوفسک، ۲۰۱۶). کمال‌گرایی همچنین با مرگ زودرس، سلامت پایین جسمانی (سیرواس و مولنار، ۲۰۱۶)، اختلالات خوردن (اشتها) (باردون-کون و دیگران، ۲۰۱۷)، فکر خودکشی (اسمیت و همکاران، ۲۰۱۸)، اضطراب (اسمیت و همکاران، ۲۰۱۸)، و محدودسازی موفقیت روان‌درمانی (هیویت، اسمیز، دنگ، چن، کوو و همکاران، ۲۰۲۰) مرتبط دانسته شده است. بعلاوه، بنابر شواهد فرا-تحلیلی کارن و هیل (۲۰۱۹)، سطوح کمال‌گرایی صفتی در سه دهه اخیر افزایش یافته است. از اینرو، نیاز مبرمی به انجام تحقیقاتی که به تلاشها برای ارزیابی، جلوگیری و درمان کمال‌گرایی کمک می‌کند وجود دارد. در هر حال، اگرچه کمال‌گرایی از تعامل پیچیده عوامل زیست روانی اجتماعی ناشی می‌شود (هیویت، فلت و میکائل، ۲۰۱۷)، در یافته‌های نظری روی اینکه کمال‌گرایی در کودکی ظهور می‌کند و روابط با والدین می‌تواند نقش تعیین‌کننده‌ای در آن داشته باشد یک اتفاق نظر وجود دارد (دونتی و همکاران، ۲۰۲۱).

مسئله وضعیت هویت جوانان با توجه به درصد بالای جمعیت و نقش سازنده آنان در سرنوشت آینده کشور، اهمیتی دوچندان دارد. پژوهش حاضر، بر اساس رویکرد ساختارنگر (وضعیت‌های چهارگانه هویت مارسیا)، به بررسی وضعیت هویت دانشجویان، به عنوان افرادی که دوره

بررسی‌های بیابانگرد (۱۳۷۰) متوسط ضریب پایایی مقیاس منبع کنترل درونی-بیرونی را تر که با روش تنصیف کودر-ریچاردسون (۱۹۳۷) محاسبه شده در بسیاری از پژوهش‌ها بیشتر از ۷۰/۰ بوده است. اعتبار پرسشنامه را تر به منظور مطالعه ثبات درونی در تحقیقات زیادی مورد توجه قرار گرفته است.

۴. پرسشنامه کمال‌گرایی هیل: هیل و همکاران (۲۰۰۴) ابزاری ساختند که به صورت خودگزارشی و از نوع پرسشنامه‌های عینی است و بر اساس دیدگاه شناختی-رفتاری تهیه شده است. این سیاهه در قالب ۵۹ گویه، ۸ بعد زیر را مورد سنجش قرار می‌دهد: تمرکز بر اشتباهات (CM)، معیارهای بالا برای دیگران (HSO)، نیاز به تأیید (NA)، سازمان دهی (O)، ادراک فشار از سوی والدین (PPP)، هدفمندی برنامه‌ریزی (P)، نشخوار فکر (R)، و تلاش برای عالی بودن (SE). تحلیل عامل مرتبه دوم این سیاهه دو بعد انطباقی و غیر انطباقی کمال‌گرایی را آشکار ساخت که از مجموع نمرات خرده مقیاس‌های استانداردهای بالا برای دیگران (HSO)، سازمان (O)، هدفمندی (P)، و تلاش برای عالی بودن (SE)، بعد انطباقی بدست می‌آید و بعد غیرانطباقی از مجموع نمرات خرده مقیاس‌های نگرانی درباره اشتباهات (CM)، نیاز به تأیید (NA)، ادراک فشار از سوی والدین (PPP)، و نشخوار فکری (R) به دست می‌آید. نسخه فارسی سیاهه کمال‌گرایی با ۵۸ عبارت و ۶ زیرمقیاس توسط هومن و سمائی در سال ۱۳۸۹ برای نمونه ایرانی اعتباریابی، رواسازی و هنجاریابی شد (سمائی، ۱۳۸۹).

یافته‌ها

نتایج حاصل از پژوهش حاضر نشان داد که از مجموع ۳۶۵ نفر آزمودنی، ۱۷۸ نفر (حدود ۴۹٪) مذکر و ۱۸۷ نفر (حدود ۵۱٪) مؤنث هستند؛ به لحاظ توزیع سنی گروه مورد مطالعه، بیشترین تعداد آزمودنی‌ها (۴/۳۴٪) در گروه سنی ۲۶-۳۰ سال بودند. سپس، گروه‌های سنی ۲۲-۲۵ سال (۳۰٪)، ۱۸-۲۱ سال (۳/۱۸٪)، و ۳۰ سال به بالا با کمترین تعداد (۲/۱۷٪) قرار می‌گرفتند. توزیع فراوانی گروه مورد مطالعه بر حسب رشته تحصیلی بدین ترتیب بود: از مجموع

ابراز هیجان)؛ و احترام و افتخار. بدین ترتیب کیفیت‌هایی که روابط بین والدین و فرزند می‌توانند به خود بگیرند، شامل ترکیب‌های بی‌شماری از وضعیت‌های گوناگون در هر یک از این ابعاد چهارگانه بین دو قطب افراط و تفریط با درجه‌های شدت مختلف است (باقری و غفاری، ۱۳۹۲). مدل نظری نسخه نهایی پرسشنامه با تعداد ۸۰ سؤال در مجموع، با توجه به نتایج تحلیل عاملی تأییدی و با توجه به شاخص‌های برازندگی مدل اندازه‌گیری کل سازه (PGFI, AGFI, GFI, CFI, NFI, RMSEA) در هیچ یک از خرده مقیاس‌ها، بارهای عاملی کمتر از ۶/۰ نبوده و اکثر بارهای عاملی مشاهده شده بین ۷۵/۰ تا ۸۵/۰ هستند، همچنین مقدار t در همه خرده مقیاس‌ها معنادار بوده و لذا می‌توان برای کل سازه روایی بالایی را در نظر گرفت.

۲. پرسشنامه سنجش هویت بنیون و آدامز: اولین نسخه پرسشنامه در سال ۱۹۷۹ و بر پایه چارچوب نظریه اریکسون تهیه گردید. پرسشنامه سنجش هویت در دو حیطه کلی (آدامز و گراتونت، ۱۹۸۶) تنظیم گشته و شامل موارد زیر است: مسائل ایدئولوژیکی (مذهب، شغل، سیاست و فلسفه زندگی). مسائل بین‌فردی (دوستی، ارتباط با غیر همجنس، تفریح، و نقش جنسیتی). چهار خرده مقیاس به شرح زیر را در برمی‌گیرد: هویت پیشرفته؛ هویت دیررس؛ هویت زودرس؛ و هویت آشفته. هر خرده مقیاس ۱۶ ماده از پرسشنامه را به خود اختصاص داده است که محتوای ۸ ماده مربوط به بعد ایدئولوژیکی و ۸ ماده دیگر روابط بین-فردی آزمون شونده را اندازه‌گیری می‌کند.

۳. پرسشنامه مکان کنترل درونی-بیرونی را تر: این مقیاس توسط را تر (۱۹۶۶) برای ارزیابی انتظارات تعمیم یافته فرد در زمینه کانون کنترل درونی یا بیرونی تقویت تهیه شده است. این مقیاس دارای ۲۹ ماده است. هر ماده دارای ۲ گزینه (الف و ب) است. ۶ ماده آن خنثی بوده و ۲۳ ماده دیگر به صورت ۰ و ۱ نمره‌گذاری می‌شوند. در فرم اصلی گرفتن نمره بالا حاکی از جهت گیری بیرونی است. روایی و پایایی مقیاس کانون کنترل را تر، تاکنون توسط محققان متعددی مورد بررسی قرار گرفته است. برطبق

است. در پژوهش حاضر وضعیت هویت به عنوان متغیر وابسته نهایی (متغیر معیار) تحقیق محسوب می‌شود. شاخص‌های آماری مربوط به نمره آزمودنی‌ها نشان داد که از مجموع ۳۶۵ آزمودنی شرکت کننده در این تحقیق، بیشترین درصد (۳۱٪) به هویت دیررس و پس از آن ۱/۳۰٪ به هویت موفق تعلق دارد. درصد افرادی هم که دارای هویت زودرس و آشفته بودند یکسان و برابر ۵/۱۹٪ بود. جهت برآورد پارامترهای مدل و بررسی معنی داری آن‌ها، از آزمون استفاده شد.

۳۶۵ آزمودنی، بیشترین درصد (۵۱٪) در رشته‌های پزشکی و داروسازی، ۳۴٪ در رشته‌های فنی مهندسی، و کمترین درصد (۱۵٪) در رشته‌های علوم پایه تحصیل می‌کردند. همچنین از مجموع ۳۶۵ نفر نمونه مورد مطالعه در این تحقیق، کمتر از ۵٪ در الگوی آزاد مداری و در حدود ۲۹٪ در الگوی کنترل (امنیت) مداری قرار داشتند. حدود ۶۷٪ نمونه مورد مطالعه نیز به لحاظ رابطه والد-فرزند (مادر-فرزند) در الگوی تعادلی جای گرفتند. بعلاوه، مشاهده گردید که از مجموع ۳۶۵ آزمودنی، مکان کنترل حدود ۳۸٪ آنان بیرونی و مکان کنترل ۶۲٪ دیگر درونی بوده

جدول ۱. شاخص‌های مرکزی، پراکندگی و پراکندگی نسبی مربوط به ابعاد الگوی رابطه والد-فرزند

کشدگی	چولگی	انحراف استاندارد	میانگین	متغیرهای پژوهش	
				ابعد الگوی رابطه والد-فرزند	آزاد مداری
۰/۳۰	۰/۹۶	۴/۹۷	۱۷/۸۴	تزلزل و نرمی	آزاد مداری
۱/۱۹	۰/۸۶	۴/۷۴	۱۹/۸۰	نازپروردگی	
۱/۱۰	۱/۱۸	۴/۴۴	۱۵/۷۰	درهم تنیدگی	
۰/۳۶	۰/۷۹	۳/۷۹	۱۵/۶۶	بی تفاوتی	
-۰/۲۴	۰/۴۳	۵/۴۶	۱۹/۴۰	انعطاف ناپذیری	کنترل مداری
-۰/۷۶	۰/۳۹	۵/۵۶	۲۰/۵۸	محدودیت	
-۰/۴۷	۰/۵۷	۵/۱۱	۱۷/۲۷	رسمیت	
-۰/۷۳	۰/۱۸	۵/۴۵	۲۲/۱۸	ارزش مشروط	
-۰/۵۴	-۰/۲۷	۳/۴۸	۲۱/۸۷	تلاش برای عالی بودن	کمال‌گرایی
-۰/۰۲	-۰/۱۷	۳/۱۶	۲۵/۷۵	هدفمندی	
۰/۶۰	-۰/۴۳	۳/۲۱	۲۱/۵۲	نظم و ساماندهی	
۰/۰۳	-۰/۲۰	۸/۵۷	۶۹/۱۶	کمال‌گرایی انطباقی	
-۰/۲۹	۰/۳۹	۹/۳۱	۴۷/۱۵	حساسیت بین فردی	
-۰/۷۷	-۰/۱۶	۴/۶۲	۱۸/۴۱	ادراک فشار از سوی والدین	
۰/۲۳	۰/۴۸	۵/۱۳	۲۰/۲۱	استاندارد بالا برای دیگران	
-۰/۷۵	۰/۲۲	۱۵/۹۵	۸۵/۷۸	کمال‌گرایی غیر انطباقی	
-۰/۴۱	۰/۶۰	۶/۴۷	۲۰/۲	ایدئولوژیک	زودرس
-۰/۳۷	۰/۶۷	۶/۴۱	۲۰/۱	روابط میان فردی	
-۰/۵۶	۰/۶۴	۱۲/۳۰	۴۰/۳۸	کل	
-۰/۳۹	۰/۳۰	۵/۷۵	۲۵/۸۳	ایدئولوژیک	دیررس
-۰/۴۰	-۰/۳۸	۵/۹۰	۲۸/۸۶	روابط میان فردی	
-۰/۳۹	-۰/۰۵	۱۰/۵۳	۵۴/۶۰	کل	
-۰/۲۸	۰/۶۱	۶/۲۱	۲۱/۳۷	ایدئولوژیک	آشفته

۰/۴۸	۰/۸۴	۵/۶۲	۱۹/۰۵	روابط میان فردی	
-۰/۰۷	۰/۷۲	۱۰/۷۶	۴۰/۴۲	کل	
-۰/۴۲	-۰/۰۹	۶/۷۹	۳۰/۶۸	ایدئولوژیک	موفق
-۰/۸۳	۰/۰۴	۶/۷۸	۲۹/۲۹	روابط میان فردی	
-۰/۵۸	۰/۰۳	۱۲/۵۷	۵۹/۹۸	کل	مکان کنترل
-۰/۷۳	-۰/۰۶	۳/۱۵	۹/۵۲		

نتایج جدول ۱ میانگین و انحراف استاندارد نمره‌های متغیرهای ابعاد الگوی روابط والد-فرزند (آزاد مداری و کنترل مداری)، کمال‌گرایی، زودرس، آشفته، موفق و مکان کنترل گزارش شده است. همچنین جدول فوق نشان می‌دهد که چولگی و کشیدگی بین ± 2 قرار دارند؛ بنابراین توزیع داده‌های متغیرهای پژوهش طبیعی است.

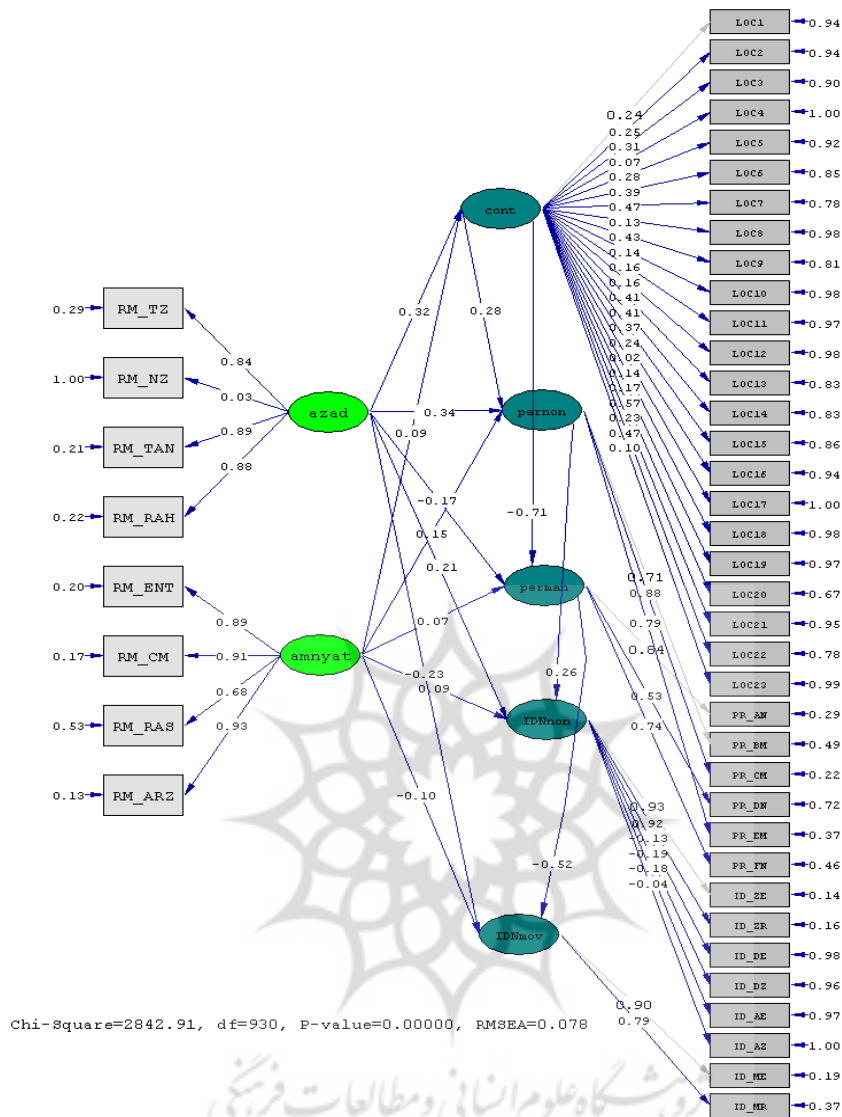
نتایج جدول ۱ میانگین و انحراف استاندارد نمره‌های متغیرهای ابعاد الگوی روابط والد-فرزند (آزاد مداری و کنترل مداری)، کمال‌گرایی، زودرس، آشفته، موفق و مکان کنترل گزارش شده است. همچنین جدول فوق نشان می‌دهد که چولگی و کشیدگی بین ± 2 قرار دارند؛ بنابراین توزیع داده‌های متغیرهای پژوهش طبیعی است.

جدول ۲. ضرایب مسیر استاندارد شده اثرات مستقیم متغیرهای مدل پژوهش

مسیر	ضریب مسیر	مقدار t	سطح معنی داری
آزاد مداری ← مکان کنترل	۰/۳۲	۲/۷۵	۰/۰۱
آزاد مداری ← کمال‌گرایی غیر انطباقی	۰/۳۴	۴/۰۹	۰/۰۱
آزاد مداری ← کمال‌گرایی انطباقی	-۰/۱۷	-۲/۲۰	۰/۰۱
آزاد مداری ← هویت ناموفق	۰/۲۱	۲/۵۴	۰/۰۱
آزاد مداری ← هویت موفق	-۰/۲۳	-۳/۱۳	۰/۰۱
کنترل مداری ← مکان کنترل	۰/۰۹	-۱/۰۴	بی معنی
کنترل مداری ← کمال‌گرایی غیر انطباقی	۰/۱۵	۱/۹۷	۰/۰۱
کنترل مداری ← کمال‌گرایی انطباقی	۰/۰۷	۰/۸۹	بی معنی
کنترل مداری ← هویت ناموفق	۰/۰۹	۱/۱۲	بی معنی
کنترل مداری ← هویت موفق	-۰/۱۰	-۱/۳۴	بی معنی
مکان کنترل ← کمال‌گرایی غیر انطباقی	۰/۲۸	۲/۸۶	۰/۰۱
مکان کنترل ← کمال‌گرایی انطباقی	-۰/۷۱	-۳/۷۴	۰/۰۱
کمال‌گرایی غیر انطباقی ← هویت ناموفق	۰/۲۶	۳/۸۷	۰/۰۱
کمال‌گرایی انطباقی ← هویت موفق	-۰/۵۲	-۸/۰۸	۰/۰۱

جدول فوق نشان دهنده ضرایب مسیر (تأثیر) متغیرهای اصلی تحقیق هستند. ضرایب مسیر مثبت نشان دهنده تأثیر مستقیم و ضرایب منفی تأثیر معکوس را نشان می‌دهند. طبق جدول فوق بین کنترل مداری و متغیرهای مکان کنترل، کمال‌گرایی انطباقی، هویت موفق و ناموفق در سطح اطمینان $P=0/01$ رابطه معناداری وجود ندارد. از طرفی بین آزاد مداری و مکان کنترل، کمال‌گرایی غیر

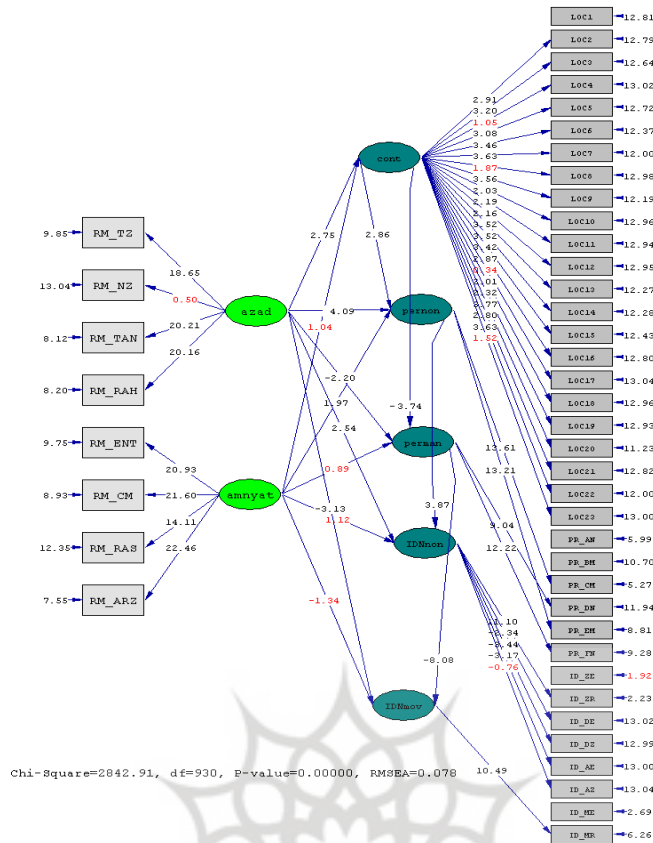
انطباقی، هویت ناموفق و همچنین بین کنترل مداری با کمال‌گرایی غیر انطباقی و مکان کنترل با کمال‌گرایی غیر انطباقی و بین کمال‌گرایی غیر انطباقی و هویت ناموفق در سطح $P=0/01$ رابطه مثبت وجود دارد. بین سایر متغیرهای مدل مفهومی این تحقیق رابطه معکوس وجود دارد.



شکل ۱. مدل ساختاری در حالت ضرایب معناداری

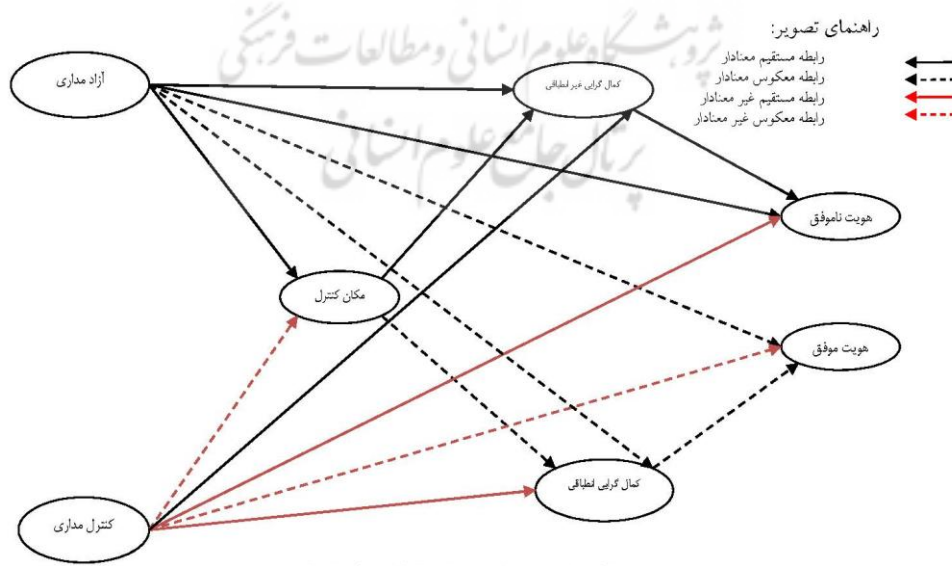
برآوردها نیز در تصویر بالا نشان داده شده است. مقادیر t کوچک‌تر از $۹۶/۱$ (بی معنا) با رنگ قرمز نشان داده شده است.

در این تصویر مقادیر t نشان داده شده است. در تصویر بالا مشاهده می‌شود که برآورد استاندارد بین متغیر آزاد مداری و مکان کنترل معنادار است و برآورد استاندارد بین کنترل مداری و مکان کنترل معنادار نیست. معناداری سایر



شکل ۲. مدل معناداری سازه‌های مورد مطالعه

تصویر بالا نشان دهنده ضرایب t برای بررسی معنادار بودن استاندارد مدل نهایی نشان دهنده برقراری روابط زیر بین مقادیر برآورد در مدل عمومی هستند؛ در ادامه ضرایب سازه‌ها است که در شکل ۳ نشان داده شده است.



شکل ۳. مدل نهایی تحقیق

بحث و نتیجه‌گیری

همانگونه که نتایج حاصل از پژوهش نشان می‌دهد تاثیر الگوی آزادمداری بر هویت ناموفق تأثیری مستقیم و معنادار است، به نحوی که افزایش آزادمداری والدین باعث افزایش احتمال شکل‌گیری هویت ناموفق در فرزند می‌شود. در پژوهش حاضر هویت ناموفق به سه هویت آشفته، دیررس و زودرس اطلاق گشته است. هارتر (۱۹۹۹) نیز نشان داد والدینی که به خواسته‌های مختلف نوجوانان در یک جو صمیمی و حمایتی سالم پاسخ می‌دهند، الگوی سالمی از رشد هویت را پرورش می‌دهند. والدینی که با دادن آزادی‌های بیش از حد به نوجوانان، آن‌ها را به حال خود وامی‌گذارند، و در برخورد با موقعیت‌های مختلف تصمیم‌گیری، آن‌ها را همراهی نمی‌کنند، در نتیجه با احساس تردید و شک به امکانات خارج از خود نگاه می‌کنند، که این عامل می‌تواند موجب ایجاد سردرگمی در وضعیت هویت آن‌ها گردد. یافته دیگر پژوهش حاضر این است که مکان کنترل تأثیر معکوس روی میزان کمال‌گرایی انطباقی دارد به نحوی که مکان کنترل درونی باعث افزایش میزان کمال‌گرایی انطباقی خواهد بود. تاثیر مکان کنترل روی کمال‌گرایی غیرانطباقی مستقیم است به طوری که مکان کنترل بیرونی باعث افزایش کمال‌گرایی غیرانطباقی خواهد شد. یافته فوق حاکی است فردی که دارای مکان کنترل درونی است، با شناخت از مهارت‌ها و توانایی‌های خود، ایمان به کنترل امور توسط خودش دارد و خودش را مسئول اعمال و آنچه که برایش پیش می‌آید می‌داند، و در نتیجه، برای پیشرفت خود اهدافی را تعیین می‌کند که متناسب با ظرفیت‌ها و توانمندی‌هایش است، همین امر باعث می‌شود تا دستیابی به اهداف برایش آسان‌تر و رسیدن به موفقیت‌شدنی‌تر باشد و احساس کنترل بر امور داشته باشد؛ در نتیجه چنین فردی از دستیابی به اهداف و موفقیت‌هایش احساس شادکامی و رضایتمندی بیشتری دارد و همین مسئله او را ترغیب می‌کند، تا در دور تسلسل هدفمندی، نظم و سازماندهی بر مبنای توانایی‌ها و ظرفیت‌ها و تلاش بیشتر برای هر چه بهتر انجام دادن کارها و رسیدن به هدف‌هایش قرار بگیرد. چیزی که آن را کمال‌گرایی انطباقی (سازگار) می‌نامند. از دیگر سوی

اشخاص دارای مکان کنترل بیرونی معتقدند رفتارها یا مهارت‌های آن‌ها در تقویت‌هایی که دریافت می‌دارند اثری ندارد، در نتیجه در کوشش برای بهبود موقعیت خود فایده‌ای نمی‌بینند. آن‌ها به امکان کنترل زندگی خود در زمان حال یا آینده باور چندانی ندارند (کاران و همکاران، ۲۰۱۹). واضح است که چنین افرادی کمال‌گرایی را در جهت غیر انطباقی (ناسازگار) آن رشد می‌دهند. یافته دیگر پژوهش حاضر این است که تأثیر کمال‌گرایی غیرانطباقی روی هویت ناموفق مستقیم است بطوری که هرچه کمال‌گرایی غیرانطباقی بالاتر باشد، احتمال شکل‌گیری هویت ناموفق افزایش خواهد یافت. تبیین این یافته می‌تواند توضیحی برای مدل مفهومی پیشنهادی باشد، چرا که مطابق نتایج حاصل از پژوهش حاضر بعد کنترل مداری (الگوی ارتباط والد-فرزندی) تنها تبیین‌کننده کمال‌گرایی غیرانطباقی است. این تأثیر به نحوی است که به ازاء افزایش در کنترل مداری، کمال‌گرایی غیرانطباقی افزایش پیدا خواهد کرد. همچنین تأثیر بعد آزادمداری (الگوی ارتباط والد-فرزندی) بر کمال‌گرایی غیرانطباقی نیز یک تأثیر مستقیم است به نحوی که با افزایش آزادمداری، کمال‌گرایی غیرانطباقی افزایش می‌یابد. این تأثیر بر مکان کنترل به نحوی است که به ازاء افزایش در میزان آزادمداری؛ مکان کنترل به سمت بیرونی بودن گرایش پیدا خواهد کرد (سند و همکاران، ۲۰۲۱). از دیگر سوی تأثیر مکان کنترل روی کمال‌گرایی غیرانطباقی مستقیم بطوری که مکان کنترل بیرونی باعث افزایش کمال‌گرایی غیرانطباقی خواهد بود. بنابراین با در نظر گرفتن تأثیر مستقیم دو بعد کنترل مدار و آزاد مدار الگوی رابطه والد-فرزند بر کمال‌گرایی غیرانطباقی، تأثیر مستقیم الگوی رابطه آزاد مداری بر مکان کنترل بیرونی و تأثیر مستقیم مکان کنترل بیرونی بر کمال‌گرایی غیرانطباقی، می‌توان چنین نتیجه گرفت که کمال‌گرایی غیرانطباقی به عنوان متغیری که از الگوی رابطه والد (مادر)-فرزند و مکان کنترل تأثیر می‌پذیرد در شکل‌گیری هویت ناموفق تأثیر مستقیم معنادار دارد. پس، نتیجه می‌گیریم که فرد کمال‌گرای غیرانطباقی در جریان رشد خود به دلیل تأثیر الگوهای رابطه والد-فرزندی تصور روشنی از خود واقعی، توانایی‌ها،

شرایط و زمان تکمیل پرسشنامه‌ها ضمن تأکید به تکمیل تمامی سؤال‌ها، شرکت‌کنندگان در مورد خروج از پژوهش مختار بودند.

سپاسگزاری

گروه پژوهشی بر خود لازم می‌دانند تا از تمامی شرکت‌کنندگان عزیزی که نهایت همکاری را با محققین در فرایند اجرای پژوهش تشکر و قدردانی نمایند.

مشارکت نویسندگان

همه نویسندگان این پژوهش در طراحی، مفهوم‌سازی، روش‌شناسی، گردآوری داده‌ها، تحلیل آماری داده‌ها، پیش‌نویس، ویراستاری و نهایی سازی نقش یکسانی داشتند.

تعارض منافع

بنا بر اظهار نویسندگان، این مقاله حامی مالی و تعارض منافع ندارد.

منابع

- باقری، فریبرز، غفاری جعفرزادگان، فیروزه. (۱۳۹۲). بررسی ویژگی‌های روان‌سنجی و مدل نظری پرسشنامه الگوی ارتباط والد-فرزند. فصلنامه اندازه‌گیری تربیتی، ۳(۱۲)، ۴۱-۷۰.
- سمائی، سهیلا (۱۳۸۹). اعتباریابی، رواسازی و نرم‌یابی سیاهه کمال‌گرایی هیل، پایان‌نامه مقطع کارشناسی ارشد، رشته روانشناسی عمومی، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی دانشگاه شهید بهشتی، تهران.
- Bagheri, F., Ghafari Jafarzadegan, F. (2013). Examining the psychometric characteristics and theoretical model of the parent-child relationship pattern questionnaire. *Educational Measurement Quarterly*, 3(12), 41-70 (Persian)
- Bardone-Cone, A. M., Wonderlich, S. A., Frost, R. O., Bulik, C. M., Mitchell, J. E., Uppala, S., & Simonich, H. (2017). Perfectionism and eating disorders: Current status and future directions. *Clinical Psychology Review*, 27, 384-405.
- Bate, J., Pham, P. T., & Borelli, J. L. (2021). Be my safe haven: Parent-child relationships and emotional health during COVID-19. *Journal of Pediatric Psychology*, 46(6), 624-634.
- Bennion, L. D., & Adams, G. R. (1986). A revision of the extended version of the objective measure of ego identity status: An identity instrument for use with late adolescents. *Journal of Adolescent research*, 1(2), 183-197.

علائق، ظرفیت‌ها و همچنین خود آرمایی، یعنی آنچه که حد‌اعلا‌ی رشد و خودشکوفایی فرد می‌تواند باشد، ندارد. یکی دیگر از نتایج پژوهش حاضر این است که تأثیر آزادمداری بر کمال‌گرایی غیرانطباقی نیز یک تأثیر مستقیم است به طوری که با افزایش آزادمداری، کمال‌گرایی غیرانطباقی فرد افزایش می‌یابد. در خصوص علت‌شناسی کمال‌گرایی از زمانی که برای اولین بار این پدیده‌شناسایی و مفهوم‌سازی شد، بحث شده است. مهم‌ترین فاکتوری که به عنوان عامل علی در رشد و تحول کمال‌گرایی مطرح بوده است، تأثیر شیوه‌های فرزندپروری است (به گائو و همکاران، ۲۰۲۲). بعد کنترل‌مداری (الگوی ارتباط والد-فرزند) تنها تبیین‌کننده کمال‌گرایی غیرانطباقی است. این تأثیر به نحوی است که به ازاء افزایش در کنترل‌مداری، کمال‌گرایی غیرانطباقی افزایش پیدا می‌کند. این نتایج نشان می‌دهد که کسب هویت در نوجوانی پایان نمی‌یابد و تا دوره تحصیل در دانشگاه نیز ادامه می‌یابد. یافته‌های پژوهش ارتباط میان ابعاد الگوی والد-فرزند با متغیرهای وابسته را نشان داد. از آنجا که این پژوهش، همگام با پژوهش‌های پیشین حاکی از اهمیت نقش والدین و الگوی ارتباطی متعادل و سازنده همراه با هدایت و حمایت از فرزند تا سنین بالاتر می‌باشد، می‌توان این سبک را به عنوان بهترین الگویی که با پیامدهای انطباقی بیشتری در شکل‌گیری نوع مکان‌کنترل، کمال‌گرایی و وضعیت هویت همراه است به والدین توصیه نمود. از این نظر، یافته‌های این پژوهش حاوی بینش‌های مفید و آموزنده‌ای است که می‌تواند راهنمای والدین (مادران)، متخصصان تعلیم و تربیت، معلمان و دانشجویان و دانش‌آموزان و در کل، ذینفعان آموزشی قرار بگیرد. این یافته‌ها تلویحا دلالت بر این دارند که اثرات الگوی ارتباطی والد-فرزند حتی با ورود فرزندان به دوره‌های نوجوانی و جوانی و تحصیل در دانشگاه، از بین نمی‌روند؛ این بر لزوم هر چه بیشتر آموزش‌های مرتبط با این‌گرو را به والدین تأکید می‌کند.

موازین اخلاقی

در این پژوهش موازین اخلاقی شامل اخذ رضایت آگاهانه، تضمین حریم خصوصی و رازداری رعایت شد. با توجه به

- measure of perfectionism: The perfectionism inventory. *Journal of Personality Assessment*, 82, 80-91.
- Högberg, B., Lindgren, J., Johansson, K., Strandh, M., & Petersen, S. (2021). Consequences of school grading systems on adolescent health: evidence from a Swedish school reform. *Journal of education policy*, 36(1), 84-106.
- Jugert, P., Leszczensky, L., & Pink, S. (2020). Differential influence of same-and cross-ethnic friends on ethnic-racial identity development in early adolescence. *Child Development*, 91(3), 949-963.
- Kuder, G. F., & Richardson, M. W. (1937). The theory of the estimation of test reliability. *Psychometrika*, 2(3), 151-160.
- Lee, D. J., So, W. Y., & Lee, S. M. (2021). The relationship between Korean adolescents' sports participation, internal health locus of control, and wellness during COVID-19. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 18(6), 2950.
- Limburg, K., Watson, H. J., Hagger, M. S., & Egan, S. J. (2017). The relationship between perfectionism and psychopathology: A meta-analysis. *Journal of Clinical Psychology*, 73, 1301-1326. <http://dx.doi.org/10.1002/jclp.22435>
- Moreira, P., Vaz, J. M., Stevanovic, D., Atilola, O., Dodig-Ćurković, K., Franic, T., ... & Bolanle, L. (2020). Locus of control, negative life events and psychopathological symptoms in collectivist adolescents. *Personality and Individual Differences*, 154, 109601.
- Musetti, A., Giammarresi, G., Goth, K., Petralia, A., Barone, R., Rizzo, R., ... & Aguglia, E. (2021). Psychometric properties of the Italian version of the assessment of identity development in adolescence (AIDA). *Identity*, 21(3), 255-269.
- Negru-Subtirica, O., Pop, E. I., Damian, L.E., & Stoeber, J. (2021). The very best of me: longitudinal associations of perfectionism and identity processes in adolescence. *Child Development*. doi: 10.1111/cdev.13622
- Niu, G., Yao, L., Wu, L., Tian, Y., Xu, L., & Sun, X. (2020). Parental phubbing and adolescent problematic mobile phone use: The role of parent-child relationship and self-control. *Children and Youth Services Review*, 116, 105247.
- Özdemir, E. Z., & Bektaş, M. (2021). The effects of self-efficacy and locus of control on cyberbully/victim status in adolescents. *Journal of Pediatric Nursing*, 61, e15-e21.
- Biyavangard, I. (1991) Studying the relationship between the concepts of locus of control, self-esteem and academic progress.
- Branje S., de Moor E. L., Spitzer, J., Becht, A. I. (2021). Dynamics of Identity Development in Adolescence: A Decade in Review. *Journal of Research on Adolescence*, 31(4), 908-927. doi: 10.1111/jora.12678.
- Costantini, I., Kwong, A. S., Smith, D., Lewcock, M., Lawlor, D. A., Moran, P., ... & Pearson, R. M. (2021). Locus of control and negative cognitive styles in adolescence as risk factors for depression onset in young adulthood: Findings from a prospective birth cohort study. *Frontiers in psychology*, 12, 599240.
- Curran, T., & Hill A. P. (2019). Perfectionism is increasing over time: a meta-analysis of birth cohort differences from 1989 to 2016. *Psychological Bulletin*, 145, 410-29.
- Donti, O., Donti, A., Gaspari, V., Pleksida, P., & Psychountaki, M. (2021). Are they too perfect to eat healthy? Association between eating disorder symptoms and perfectionism in adolescent rhythmic gymnasts. *Eating Behaviors*, 41, 101514.
- Filipiak, S., & Łubianka, B. (2021). On the Rocky Road to Independence: Big Five Personality Traits and Locus of Control in Polish Primary School Students during Transition into Early Adolescence. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 18(9), 4564.
- Gu, H., Hu, C., & Wang, L. (2022). Maladaptive perfectionism and adolescent NSSI: A moderated mediation model of psychological distress and mindfulness. *Journal of Clinical Psychology*, 78(6), 1137-1150.
- Gurwitsch, R. H., Salem, H., Nelson, M. M., & Comer, J. S. (2020). Leveraging parent-child interaction therapy and telehealth capacities to address the unique needs of young children during the COVID-19 public health crisis. *Psychological Trauma: Theory, Research, Practice, and Policy*, 12(S1), S82.
- Hewitt, P. L., Flett, G. L., & Mikail, S. F. (2017). Perfectionism: A relational approach to conceptualization, assessment, and treatment. Guilford
- Hewitt, P. L., Smith, M. M., Deng, X., Chen, C., Ko, A., Flett, G. L., & Paterson, R. J. (2020). The perniciousness of perfectionism in group therapy for depression: A test of the perfectionism social disconnection model. *Psychotherapy*, 57, 206-218.
- Hill, R. W., Huelsman, T. J., Furr, R. M., Kibler, J., Vicente, B. B., & Kennedy, K. (2004). A new

- self-efficacy. *Australian Journal of Career Development*, 30(2), 129-138.
- Vacca, M., Ballesio, A., & Lombardo, C. (2021). The relationship between perfectionism and eating-related symptoms in adolescents: A systematic review. *European Eating Disorders Review*, 29(1), 32-51.
- Wang, J., Wang, H., Lin, H., Richards, M., Yang, S., Liang, H., ... & Fu, C. (2021). Study problems and depressive symptoms in adolescents during the COVID-19 outbreak: poor parent-child relationship as a vulnerability. *Globalization and health*, 17(1), 1-9.
- Yoo, J. (2020). Relationships between Korean parents' marital satisfaction, parental satisfaction, and parent-child relationship quality. *Journal of Social and Personal Relationships*, 37(7), 2270-2285.
- Perry, S. L., & Snawder, K. J. (2017). Pornography, religion, and parent-child relationship quality. *Archives of Sexual Behavior*, 46(6), 1747-1761.
- Prioste, A., Tavares, P., Silva, C. S., & Magalhães, E. (2020). The relationship between family climate and identity development processes: the moderating role of developmental stages and outcomes. *Journal of Child and Family Studies*, 29(6), 1525-1536.
- Rotter, J. B. (1966). Generalized expectancies for internal vs. external control of reinforcement. *Psychological Monographs*, 80, 1-28.
- Samai, S. (2009). Validation, validation and modification of Hill's Perfectionism Inventory, master's thesis, field of general psychology, Faculty of Educational Sciences and Psychology, Shahid Beheshti University, Tehran (Persian)
- Sand, L., Bøe, T., Shafran, R., Stormark, K. M., & Hysing, M. (2021). Perfectionism in adolescence: Associations with gender, age, and socioeconomic status in a Norwegian sample. *Frontiers in public health*, 9, 688811.
- Shorer, M., Swissa, O., Levavi, P., & Swissa, A. (2021). Parental playfulness and children's emotional regulation: The mediating role of parents' emotional regulation and the parent-child relationship. *Early Child Development and Care*, 191(2), 210-220.
- Sirois, F. M., & Molnar, D. S. (Eds.) (2016). *Perfectionism, Health, and Well-Being*. New York, NY: Springer.
- Smith, M. M., Vidovic, V., Sherry, S. B., Stewart, S. H., & Saklofske, D. H. (2018a). Are perfectionism dimensions risk factors for anxiety symptoms? A meta-analysis of 11 longitudinal studies. *Anxiety, Stress, & Coping*, 31, 4-20.
- Soni, A., Bhalla, A., & Kaur, B. (2020). To study the predictors of happiness on locus of control and gratitude among adolescents'. *Indian Journal of Positive Psychology*, 11(4), 398-401.
- Sugimura, K. (2020). Adolescent identity development in Japan. *Child Development Perspectives*, 14(2), 71-77.
- Tang, S., Xiang, M., Cheung, T., & Xiang, Y. T. (2021). Mental health and its correlates among children and adolescents during COVID-19 school closure: The importance of parent-child discussion. *Journal of affective disorders*, 279, 353-360.
- Turan, M. E. (2021). The relationship between locus of control and hope in adolescents: The mediating role of career and talent development